

Historische Kring IJsselstein 91 (juni 2000)

<https://hdl.handle.net/1874/10073>

.....ieder huis een
eigen ledikant

Geschiedenis van het Imminkplein

door Saskia Raue

INLEIDING

IJsselsteins bekendste plein ligt aan het oog onttrokken achter de bebouwing van de Poortdijk. Het Imminkplein draagt deze naam vanaf de stichting in 1911. Maar eigenlijk is het door zijn ligging een aanleg een hof: een geheel van kleine woningen gelegen rond een binnenplein waartoe men door een poort toegang heeft achter de huizen van de straat. Dit specifieke karakter van een hofje is in de loop van de twintigste eeuw nooit veranderd, wel aangepast aan de eisen van de tijd. In deze bijdrage wordt het ontstaan van het Imminkplein beschreven als dat van een ideaal concept dat door de inzet van de pleinbewoners een unieke plaats in de IJsselsteinse samenleving is gevonden.

VOORGESCHIEDENIS

Om de aanleg van het Imminkplein een plaats te geven in de architectuurgeschiedenis en de geschiedenis van IJsselstein is het zinvol eerst een schets te geven van de sociale situatie in Nederland in de tweede helft van de negentiende eeuw. Vanaf 1860 nam de industrialisatie in ons land steeds meer bedrijven in haar greep. Deze bedrijven, veelal gelegen in de grote steden, hadden groeiende behoefte aan arbeiders. Er ontstond een grote trek naar de steden, waar men deze toeloop van werkvolk niet tot nauwelijks kon huisvesten. De woonomstandigheden moeten erbarmelijk zijn geweest. Zo is er een dagboekverslag uit ongeveer 1870 van een Amsterdamse diamantair die beschrijft hoe kinderrijke, arme gezinnen

samenhokten in natte, donkere kelderkamers op de Amsterdamse eilanden als Wittenburg, Kattenburg, het Realen- en Bikkerseiland. Geen sanitaire voorzieningen, geen waterleiding, kippen en honden op straat, enfin het mag duidelijk zijn dat deze leefomstandigheden niet menswaardig zijn geweest. Amsterdam vormde in dit opzicht geen slechte uitzondering, in alle steden bracht de industrialisatie vergelijkbare toestanden teweeg.

De eersten die verontrust aan de bel trokken, waren huisartsen in de grote steden. Dat ligt voor de hand, zij werden uiteindelijk geconfronteerd met ziekten die epidemische vormen dreigden aan te nemen. Zij pleitten voor arbeiderswoningen waarin gezinnen voldoende ruimte, licht en bewegingsvrijheid konden hebben. Jammergenoeg vonden de artsen uit de jaren rond 1870 weinig weerklank in de politiek. En zo moest het tot 1901 duren voordat er wel voldoende politiek draagvlak was voor de aanpak van de abominabele omstandigheden in arbeiderswijken.

WONINGWET VAN 1901

In 1901 nam de Nederlandse regering de Woningwet aan met de bedoeling de woningvoorraad uit te breiden, de overbevolking in stedelijke wijken tegen te gaan en kwaliteitsverbetering van de woningen te bevorderen. Deze Woningwet was eigenlijk een kaderwet. Gemeenten werden in de gelegenheid gesteld een Bouwverordening op te maken afgestemd op de plaatselijke situatie. Het werd mogelijk om woningcorporaties op te richten, welke bij de gemeenten voordelige leningen konden sluiten voor de bouw van goedkope woningen. Tenslotte werden er globale richtlijnen gegeven voor de indeling van een huis en de gewenste afmetingen van de vertrekken. Dit laatste criterium was weliswaar tegenstrijdig, want hoe meer vierkante meters vloeroppervlakte, hoe hoger de huur en de bedoeling was uiteindelijk goedkope woningen op te leveren. De gemeente IJsselstein is vanzelfsprekend met deze ontwikkeling meegegaan. In het stedelijk archief vindt men vanaf 1902 aanvragen van een bouwvergunning vergezeld van bouwtekeningen.

Voor wat betreft de oprichting van een woningbouwcorporatie, was IJsselstein in 1901 al voorzien. De IJsselsteinse Bouwmaatschappij werd in de jaren 1850-1860 opgericht met de bedoeling om vanuit protestants bestuur onroerend goed te verkrijgen, te bouwen en te exploiteren. Daarnaast speelden de sociale beweging en de betrokkenheid van de oprichters met de Nederlands Hervormde Kerk een belangrijke rol. De oprichters van de Maatschappij waren zeven notabele IJsselsteinse heren onder wie niemand minder dan notaris Hendricus Immink. In de tweede helft van de negentiende eeuw gaf de welstand van de inwoners van IJsselstein een verschraling te zien. Dit was het gevolg van het teruglopen van de kwaliteit van het onderwijs ter stede enerzijds en de trek naar de grote steden anderzijds. De beide ontwikkelingen beïnvloedden elkaar eerder dan dat de ene de oorzaak was van de andere. Kortom, op initiatief

van de IJsselsteinse Bouwmaatschappij werden woonhuizen voor minder draagkrachtigen gebouwd aan het tegenwoordige Kronenburgplantsoen, de Kloosterstraat en de IJsselstraat.

Toen in 1901 de Woningwet voorschrijft uitvaardigde voor de nieuwbouw van woonhuizen, waaronder ook woningen in de sociale sector, kon IJsselstein al op een traditie bogen. Niettemin zou het nog tot 1911 duren voordat het eerste grote project in het kader van de sociale woningbouw in IJsselstein werd gerealiseerd: het Imminkplein

NOTARIS IMMINK 1812-1887

Maar wie was nu deze gedreven notabele wiens naam aan de oprichting van de IJsselsteinse Bouwmaatschappij en aan het Imminkplein is verbonden. In uitgave 69/70 van de publicaties van de Historische Kring IJsselstein, gewijd aan het notariaat in IJsselstein, is het geslacht van de IJsselsteinse Imminks uitgebreid beschreven. Daarom past op deze plaats een korte weergave van de levensloop van Hendricus Immink, die voor deze bijdrage van belang is.

Van origine kwam Hendricus Didericus Gosewinus Arnoldus Immink niet uit IJsselstein. Hij werd in 1812 in Muiderberg geboren als telg uit

Notaris Immink
in 1855 en 1875.

een predikantenfamilie. Het domineesambt ging al meer dan een eeuw over van vader op zoon. Op zijn beurt brak Hendricus met de traditie en koos voor het notariaat. Nu was in 1842 de Notarischwet van 1842 van kracht geworden waarin werd bepaald dat een notaris uitsluitend door de koning benoemd kon worden in een door hem aangewezen arrondissement. Zo gebeurde het dat in 1844 Hendricus Immink werd benoemd in het ambt van notaris voor het arrondissement Utrecht met als standplaats IJsselstein als opvolger van de onlangs overleden notaris Lapidoth. Een

paar jaar later trouwde hij met Maggarda Wilhelmina de Graaf uit Utrecht; uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren. Twee van zijn zoons, Nicolaas (geboren in 1851) en Hendrik (geboren in 1862), volgen de voetsporen van hun vader. Bij het gezin woonden bovendien de moeder, een ongetrouwde zuster en een neef van Hendricus in huis.

Zoals gezegd was de familie sterk godsdienstig ingesteld, geen dienst werd gemist, zo blijkt uit notities waarin precies is bijgehouden wat er werd gezongen en gepreekt. Deze hang aan het Nederlands Hervormd geloof is in wel aangewezen als drijfveer voor de sociale bewogenheid van de notarisfamilie. Zoals de vader zich inzette voor de sociaal minderbedeelden, zo richtte zijn dochter, die ziekelijk en ongetrouwd was, in 1890 de vereniging Zoar op. Deze vereniging ten behoeve van de verpleging van zieken was gevestigd in een pand aan de Hofstraat en had een diacones in dienst. De dochter werd nog in datzelfde

jaar als eerste patient opgenomen en zij stierf niet lang daarna. De laatste vermelding van de vereniging Zoar is gevonden in 1908.

Hendricus Immink nam in 1880 afscheid van het notariaat en beleefde daarna een rustige oude dag tot in de winter van 1887. Begin januari 1888 werd hij bijgezet in het familiegraf op de Algemene Begraafplaats aan het Eiteren, dit graf is tot op heden bewaard. Zijn lovenswaardig initiatief, de IJsselsteinse Bouwmaatschappij werd nagenoeg een eeuw na zijn dood opgeheven in de eerste jaren van 1980.

HET NIEUWE BOUWEN

In de jaren vanaf 1910 werd de sociale woningbouw een serieus onderwerp voor architecten. Er werden prijsvragen uitgeschreven waarop architecten zich konden inschrijven en waarmee zij werkelijk eer en prestige konden inleggen. Deze architecten waren idealistisch gedreven en gemotiveerd voor een hoge kwaliteit van de architectuur en de stedenbouw. Drie principes liggen aan de basis van alle ontwerpen uit deze tijd. Deze principes waren echter niet nieuw, maar werden geformuleerd in de eerste eeuw voor Christus door de antieke bouwmeester Vitruvius. Hij stelde aan architectuur de volgende drie eisen: allereerst moet de technische kwaliteit voldoende zijn. Een gebouw moet dus stevig en duurzaam zijn. Ten tweede moet de functionele kwaliteit in orde zijn, derhalve moet een gebouw bruikbaar zijn voor het doel waarvoor het is gebouwd. Tenslotte stelde hij hoge eisen aan de esthetische kwaliteit, waarmee hij bedoelde dat een gebouw er aantrekkelijk hoort uit te zien en dat het moet passen in de stedelijke omgeving waar het gebouwd wordt.

In vele gemeenten in Nederland zijn voorbeelden van buurten of wijken

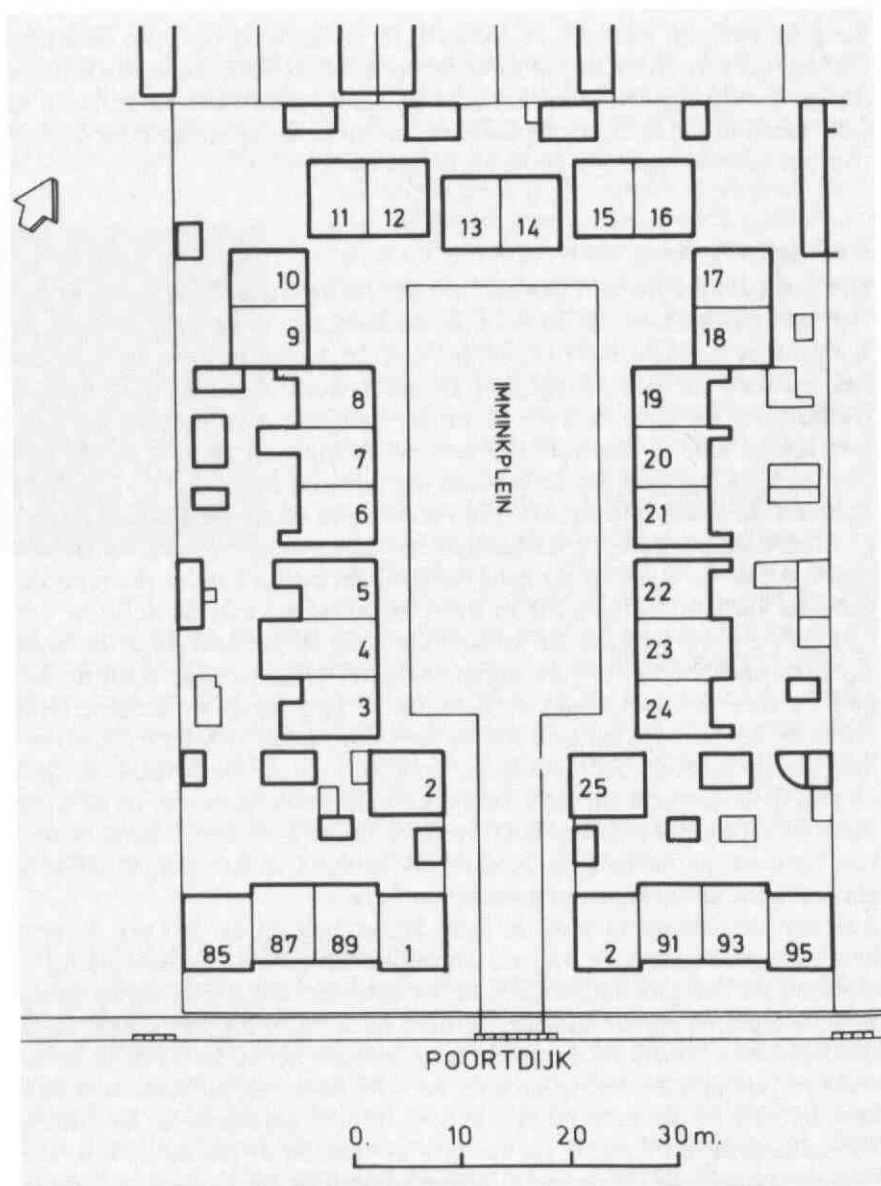
die gebouwd zijn naar een concept dat in de jaren 1910 -1920 naar aanleiding van een prijsvraag werd ontworpen. Hierbij kan men denken aan de beroemde Spaarndammerbuurt in Amsterdam, het Rode Dorp in Rotterdam of ... het Imminkplein in IJsselstein dat vanwege de rode daken ook wel het Rode Dorp werd genoemd.

DE PRIJSVRAAG VAN 1911

Het moet rond 1910 zijn geweest dat de IJsselsteinse Bouwmaatschappij zich tot de Utrechtse afdeling van de Maatschappij tot Bevordering van de Bouwkunst wendde met het verzoek een prijsvraag uit te schrijven voor het ontwerp van 32 'éénsgesins arbeiderswoningen aan de Poortdijk IJsselstein'. Winnaar was de Utrechtse architect K. van den Berg. Het juryrapport was in ronduit lovende bewoordingen gesteld: er is voldoende ruimte voor royale voortuinen aan de huizen gelegen aan de Poortdijk. Achter deze (acht) huizen is een hof ontworpen waaromheen de 24 overige huizen zijn gegroepeerd. De manier waarop de ontwerper vorm heeft gegeven aan de hof, een aaneengesloten bebouwing zonder doorsnijdingen van straten of stegen, is in overeenstemming met de definitie van een hof. Deze beslotenheid wordt nog eens benadrukt door de beide alleenstaande huizen bij de ingang van het plein, terwijl achterin het plein verbreed wordt door de enigszins teruggelegen woningen. Deze achterste huizen zijn bedoeld voor ouden van dagen. Tenslotte is de indeling van de huizen goed doordacht, praktisch en goed van verhoudingen en zijn de constructies in de tekeningen helder weergegeven. In de wijze waarop de jury het ontwerp heeft beoordeeld, zijn de drie kwaliteitseisen van Vitruvius gemakkelijk herkennen. Architect Van den Berg kreeg voor zijn succesvolle concept een premie van f 175,-.

Als men de plattegrond van het plein beziet, valt op dat het een T-vorm heeft. De plattegronden van de woonblokken geven een spiegeling te zien. De aard en indeling van de huizen zijn weer terug te brengen op vijf verschillende typen. De indeling binnen in de huizen komt steeds nagenoeg overeen, terwijl in de gevels is gevarieerd hetzij door een puntedak versierd met een houten bekleding, dan wel door een zadeldak met dakkapellen. De vrijstaande huizen hebben mooie gevelankers. De tuinen zijn achterom te bereiken via steegjes die tussen de woonblokken hun ingang hebben. Deze ingang zijn met houten deuren afgesloten, waardoor het aanzicht van een gesloten gevelwand ontstaat. In het midden van het plein is een langwerpige plantsoen bedacht: het plaveisel bestaat uit grind precies zoals bij een boerenhofstede gebruikelijk is. Pas veel later, in 1936/37 is een schuurtje geplaatst achter iedere woning.

In de bouwverordening voor de Gemeente IJsselstein die in 1905 werd opgesteld ingevolge van de Woningwet wordt opgegeven aan welke minimum afmetingen een woning behoort te voldoen. De oppervlakte tussen de muren bedraagt tenminste dertig vierkante meter. Daarbinnen zijn minimaal twee vertrekken waarvan een tenminste vijftien vierkante

meter bedraagt, terwijl de kortste breedte tweeënhalve meter is na aftrek van kasten en betimmeringen. De andere kamer heeft een oppervlakte van tenminste zeven vierkante meter en een kortste breedte van één meter tachtig ook weer na aftrek van kasten en betimmeringen. De hoogte van de vertrekken meet tenminste twee meter tachtig, berekend vanaf de vloer tot aan de onderkant van de balken van de bovenliggende verdieping. Voor slaapvertrekken is een hoogte van twee meter dertig voldoende.

de. Het is in dit verband opmerkelijk dat hoewel de mensen in de afgelopen eeuw gemiddeld genomen langer zijn geworden, de plafonds daarentegen enige tientallen centimeters zijn gezakt. Met betrekking tot de inrichting van het privaat geeft de Bouwverordening de volgende richtlijnen: allereerst is er een privaat in of bij iedere woning die uitsluitend bedoeld is voor de bewoners. Het privaat moet afsluitbaar zijn, een bril of deksel hebben en in directe verbinding met de buitenlucht staan door middel van een opening van minimaal een kwart vierkante meter. Tenslotte mogen de slaapkamers niet worden ingericht als winkel voor de verkoop van levensmiddelen en mag er geen functie van stal aan worden gegeven. Bovendien moet stalruimte zodanig van de slaapvertrekken gescheiden zijn dat er geen kwalijke dampen uit de stal in de slaapkamer kan doordringen.

WONEN AAN HET IMMINKPLEIN

De eerste bewoners van het Imminkplein kwamen uit de binnenstad van IJsselstein, veelal uit onbewoonbaar verklaarde woningen. De overgang van naar wat men mag veronderstellen donkere, kleine en bedompte ruimten naar de weelde van licht, lucht en ruimte in de woningen op het Imminkplein moet enorm zijn geweest. Het waren met recht ultra

Oostzijde gezien vanuit het noorden met op de achtergrond de Poortdijk.

Let op: de huizen zijn nog in de afbouwfase maar de inrichting van het plein is al klaar!

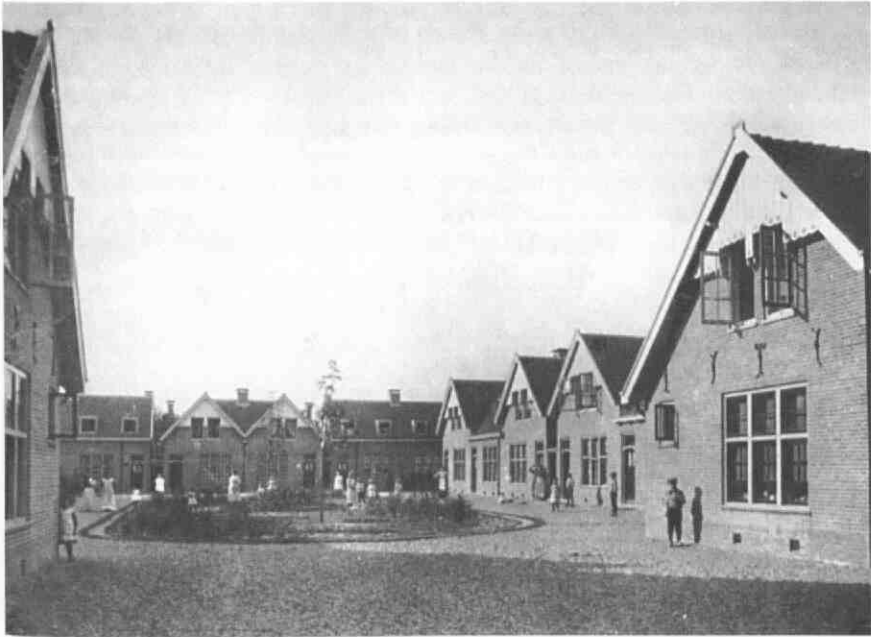
**Het Imminkplein
gezien vanuit de
Noord-IJsseldijk
in 1911.**

**De luiken aan de
ramen zijn dui-
delijk zichtbaar.**

**Op de achter-
grond de bomen
van de Poortdijk.**

moderne design-woningen. De bestuurders van de Woningcorporatie gingen een kijkje nemen toen de nieuwe bewoners goed en wel hun intrek hadden genomen. Zij vroegen of het iedereen naar de zin was en of ze even binnen mochten kijken. Eenmaal boven in de slaapkamer, kwam het bestuur tot de ontdekking dat de families op de grond sliepen, bij gebrek aan bedden. De verklaring hiervoor was gemakkelijk gevonden: in de vorige woning sliep men in bedsteden en dié waren in de nieuwbouw niet gepland. Het bestuur gaf vervolgens smid Langerak opdracht om ijzeren ledikanten te maken. Zo kreeg ieder huis eigen ledikanten en was in dat comfort voorzien. Niettemin waren er toch bewoners die na enige tijd weer vertrokken omdat zij in hun moderne behuizing niet konden aarden.

Een systematische beschrijving van het wonen aan het Imminkplein gedurende de twintigste eeuw is bij gebrek aan informatie niet te geven. In de drie laatste decennia heeft het Imminkplein bij tijd en wijle aandacht gekregen in de pers in verband met renovatieperikelen, waarover verderop meer. Daarnaast zijn er soms verhalen van oudere IJsselsteiners opgetekend waarin een anecdote of wetenswaardigheid over bewoners van het Imminkplein voorkomt. Veel verder dan de oorlogsjaren '40-'45, reiken deze echter niet terug. Tenslotte is er natuurlijk het IJsselsteinse archief waarin een en ander valt terug te vinden uit correspondentie met de gemeente. Al met al krijgt men een heel fragmentarisch beeld van de bewonersgeschiedenis. Hieronder volgt een aantal feiten en weetjes dat in de loop van het onderzoek naar voren kwam.

Foto's van het
plein uit 1912
en
1916.

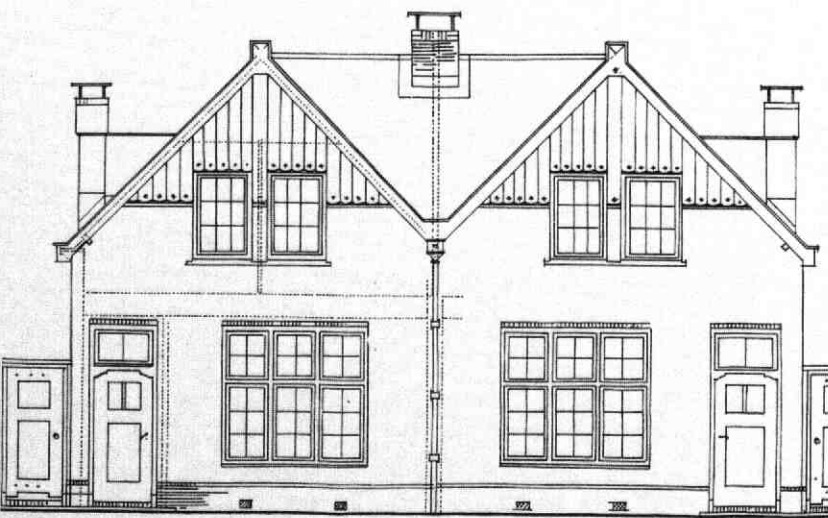

IJSSELSTEINSCHE
BOUWMAATSCHAPPIJ
WONINGEN: TIPE: B. : SCHAAL 1:50:

: ACHTERGEVELS:
VOOR 4 x 2 WONINGEN:

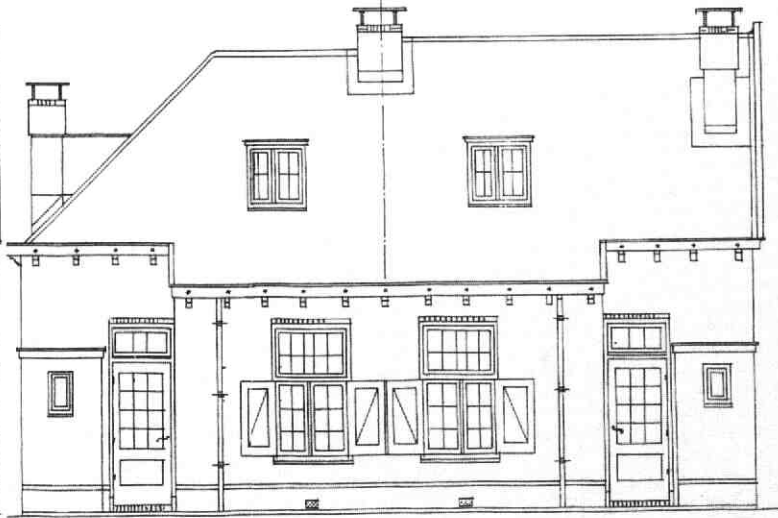
IJSSELSTEINSCHE :
BOUWMAATSCHAPPIJ
WONINGEN: TIPE: C : : SCHAAL 1:50:
: VOORGEVEL VOOR 2 WONINGEN:

: VOORGEVEL VOOR 4 x 2 WONINGEN:

: ACHTERGEVEL VOOR
: 2 WONINGEN:

ACHTERGEVEL VOOR
4 x 2 WONINGEN:

: VOORGEVELS:
: VOOR 4 x 2 WONINGEN:

DERTIGER JAREN

Over de ligging van het Imminkplein ten opzichte van de binnenstad van IJsselstein heeft mevrouw R. ten Berge in 1977 een beschrijving gegeven in een artikel voor de Zenderstreeknieuws. Deze beschrijving gaat uit van de situatie rond 1930: het Imminkplein, als deel van de Julianawijk, lag toen als een nieuwbouwwijk buiten IJsselstein gescheiden door de Hollandsche IJssel. De smalle brug van de Utrechtsepoort in het verlengde van de Poortdijk was de enige toegangsweg. Afgaande op de indruk van haar woorden moet de Julianawijk met de moderne grote woningen toch een soort achteraf gebied zijn geweest achter een fabrieksterrein verstopt, moeilijk bereikbaar door slechte wegen. De kwaliteit van de toegangswegen tot de Julianawijk is, namelijk de Poortdijk en het toenmalige Zomerwegje, pas in 1961 aangepakt. De riolering die zoals in die tijd (dertiger jaren) algemeen gebruikelijk was, rechtstreeks loosde op het water, moet bij tijd en wijle een ondragelijke stank hebben verspreid. De wijk bood een verwaarloosde aanblik als gevolg van het feit dat de tuinen slecht waren onderhouden met een menigte aan veelvormige bouwsels, terwijl de staat van onderhoud van de huizen als zodanig ook te wensen overliet. Ten Berge constateert dat de Julianawijk weinig in trek was bij arbeiders, ofschoon de wijk voor hen bedoeld was. Later - na de oorlog - trok dit bij en lag de aantrekkelijkheid vooral in het feit dat de huren over het algemeen lager waren dan de huren van nieuwbouwhuizen.

TWEEDE WERELDOORLOG

Uit de periode '40-'45 is bekend dat het plein als een echte hof was afgesloten van de Poortdijk door middel van een draaiboom. Het plaveisel bestond nog steeds uit grind, zoals in de aanleg van het plein was bedacht. Een van de bewoners, heer Kempes van nummer 162 (13 in de tegenwoordige nummering) bekleedde de functie van - we zouden nu zeggen - buurtconciërge. Hij verzorgde de boom in het gemeenschappelijke perk, hij hield de jeugd in de gaten en haalde eens per week de huur op. Mogelijk hield hij ook het oog op de draaiboom. Hij werd later opgevolgd door Piet Rison, die dit werk vijftientig jaar deed tot de instelling van de automatische incasso zijn taak als huurincasseerder overbodig maakte. In die jaren was er ook een winkel op het plein: het kruidenierszaakje van mevrouw De Man op nummer 153 (tegenwoordig nummer 4). Zij had hiervoor geen vergunning nodig. Dit is de eerste en tevens laatste vermelding van een winkel op het Imminkplein. In de jaren na de bevrijding ontstond de gewoonte dat op bevrijdingsdag alle IJsselsteinse fanfares naar het plein kwamen om daar een concert te spelen.

JAREN 60

Over de jaren van de wederopbouw is voor wat betreft het Imminkplein weinig informatie te vinden. In de jaren zestig werd IJsselstein evenals

een aantal andere Nederlandse gemeenten aangewezen als groeikern. Dat betekende dat rond Julianawijk, aan de overkant van de Hollandsche IJssel de een na de andere nieuwbouwwijk werd opgetrokken: Europakwartier, Oranjekwartier en IJsselveld-Oost. De bebouwing aan de Poortdijk, het Imminkplein en Julianawijk werden oude gedeelten in een grote nieuwbouwwijk en dat verschil kwam des te pijnlijker naar voren door het feit dat er in de genoemde buurten sprake was van achterstallig onderhoud. De werking van de wet van de remmende voorsprong bleek van toepassing te zijn op het destijds vooruitstrevende initiatief van de IJsselsteinse Bouwmaatschappij; het Imminkplein dat ooit een als moderne buurt was opgezet, liep meer en meer achter op eigentijdse ontwikkelingen. De IJsselsteinse Bouwmaatschappij, nog steeds de eigenares, wees haar woningen toe aan jonge mensen die bereid waren zelf hun huis op te knappen. De belangrijkste klacht van de bewoners hield verband met het plaveisel en de afwatering van het plein: de grindvlakte van weleer was nog altijd gehandhaafd; het perk was inmiddels verdwenen en op die plaats stond regelmatig een enorme plas water na een regenbui. Veel bewoners die in het bezit waren van een auto wilden deze graag in het zicht parkeren, maar juist de auto's verreden het grindplaveisel.

In december 1962 richtten de bewoners onder leiding van de heer Bons een verzoekschrift voor herstel van de bestrating aan de gemeente. Niet lang tevoren had de gemeente de riolering van de huizen aan het Imminkplein aangesloten op het gemeenteriool en men veronderstelde dat de wateroverlast op het plein met de reconstructie van de Poortdijk samenhang. De gemeente wees het verzoek af omdat zij geen verantwoordelijkheid droeg, maar de IJsselsteinse Bouwmaatschappij daarentegen wel. Het is mogelijk dat de Bouwmaatschappij toen maatregelen heeft genomen onder andere in de vorm van het plaatsen van paaltjes op de inrit van het plein, zo kon immers de grindbestrating beschermd worden tegen autoverkeer. Dit gebaar gaf aanleiding tot een verontruste brief van dokter Meijer (februari 1964) waarin hij de gemeente erop attendeert dat zo geen doktersauto of ambulance het Imminkplein meer kan bereiken. Tegelijkertijd kwam er ook een protest van de Technische Bedrijven van de gemeente omdat de vuilniswagen de vuilnis emmers op het plein niet meer kon legen. De gemeente wees vervolgens de Bouwmaatschappij op de consequenties van deze actie en verzocht de paaltjes weg te halen.

PROGRESSIEVE KOMBINATIE IJSSELSTEIN

In 1977 verschijnen krantenberichten in het Utrechts Nieuwsblad en de Zenderstreeknieuws over de renovatie van het Imminkplein, Poortdijk en de Zomerweg. Hieruit mag men afleiden dat het water de bewoners tot de lippen was gestegen. In het begin van dat jaar was een comité opgericht bestaande uit buurtbewoners, de Progressieve Combinatie IJsselstein (voortaan: PKIJ). Onder de bezielende leiding van architect Vincent Smulders bogen de leden van de PKIJ zich over renovatieplan-

nen zowel voor de woningen als voor de woonomgeving. In grote trekken kwamen die plannen op het volgende neer: de grindvlakte zou als geheel bestraat gaan worden tot op twee meter uit de voorgevels van de bebouwing. De bewoner kan dan naar eigen inzicht een tuin aanleggen of zijn plaats betegelen. Voorlangs die twee meter komt een voetpad te lopen. Bewoners die dat willen, kunnen een grotere voortuin krijgen, anderen kunnen een zit- of speelhoek voor de kinderen. Er komt het nodige groen in de vorm van boompjes, heesters en struiken. Midden op het plein wordt een parkeerruimte gepland voor 21 auto's. Met betrekking tot de woningen zelf gaven de meeste bewoners aan dat zij op de bovenverdieping een uitbreiding willen, een uitbreiding die in elke woning aan de voor- of aan de achterkant uitgevoerd kan worden. Voor de verwezenlijking van de plannen is een rijkssubsidie ter beschikking gekomen. Het leeuwendeel van de huurders van huizen aan het Imminkplein stemden in met de voorstellen, maar hoe de Bouwmaatschappij erover dacht bleef in het ongewisse ...

Krantenfoto uit
1978.
Het plein biedt
een troosteloze
aanblik.

PERIKELEN

De reactie van de Bouwmaatschappij is een ongeveer vier maanden na de presentatie van het renovatie voorstel ook weer uit een krantenbericht te vernemen. Eind maart 1978 berichtte het Utrechts Nieuwsblad dat de beide directeurs van Bouwmaatschappij positief reageerden op het plan, maar dat het door de raad van commissarissen was afgekeurd. Tot boosheid van de bewoners, de architect en de PKIJ die hun inspanningen van een jaar van tafel geveegd zagen. De verhouding tussen de partijen raakte dermate verstoord dat de Bouwmaatschappij niet meer met de bewoners wenste te praten. De jarenlange klachten over de slechte rioleringen werden nu eindelijk gehoord en verholpen, en er werden nieuwe deuren geplaatst, maar daarmee was voor de Bouwmaatschappij de kous af.

De volgende stap die de bewoners zetten, was de gemeente ook een afschrift van het plan toe te zenden. Men hoopte dat de gemeenteraad erin zou slagen de Bouwmaatschappij te overtuigen. Maar ja voor de gemeente betekende de renovatie van het Imminkplein een van de vele projecten op de agenda. Er moesten prioriteiten gesteld worden waarbij de afweging van belangen voor de gemeente van doorslaggevende aard was. Zonder nu verder te willen ingaan op de gemeente politiek en de politieke belangenverstrengeling, kwam het er voor de bewoners van het

Imminkplein en de PKIJ op neer dat hun plannen naar de zijlijn werden geschoven. Daarnaast deed zich het probleem voor dat het plan van de werkgroep niet voldeed aan de eisen van eigentijds renoveren zoals die door volkshuisvesting werden gehanteerd. Het betrof onder andere de eisen met betrekking tot isolatie van de woningen. De gemeente trad in overleg met de Bouwmaatschappij en wist haar over te halen tot medewerking aan een renovatieplan dat duurder uitviel dan het voorstel van de werkgroep. De bewoners en de werkgroep vonden dit op hun beurt onrealistisch want een heel aantal van de geplande verbouwingen waren inmiddels door de bewoners zelf allang uitgevoerd. Een ander punt dat stak, was het feit dat de PKIJ niet bij de presentatie van het gemeentelijke renovatieplan bij de Bouwmaatschappij was uitgenodigd. De toenmalige wethouder, de heer Kolenbrander motiveerde deze stap met het argument dat de bouwmaatschappij alleen rechtstreeks met de bewoners van het Imminkplein wilde onderhandelen. Daarna zegden de bewoners in de zomer van 1980 hun vertrouwen in de werkgroep op. De laatste geste van de werkgroep was een bedankbrief te schrijven aan alle partijen met wie zij gedurende de afgelopen jaren had samengewerkt en de financiën af te sluiten.

Krantenfoto uit 1982.

De huizen hebben nog geen voortuintjes.

EEN GULDEN VOOR EEN PLEIN

De situatie kon zo niet voortduren was ook de mening van de gemeente in 1982. Intussen waren onderhandelingen tussen de Bouwmaatschappij en de gemeente in volle gang om tot een overname van het plein te komen. Zou hierover overeenstemming komen, dan wilde de gemeente een flink bedrag uittrekken voor de broodnodige reconstructie. In het voorjaar van 1983 vond de overname van het plein plaats voor het symbolische bedrag van een gulden. Het college van burgemeester en wethouders diende een voorstel in bij de gemeenteraad met het verzoek een krediet beschikbaar te willen stellen van 152.000 gulden. Daarnaast kon de gemeente nog in aanmerking komen voor een subsidie van maximaal 80.000 gulden. Na goedkeuring van voorstel en verzoek door

Gedeputeerde Staten kon een aannemer worden aangezocht voor de uitvoering van de werkzaamheden. Toen deze stappen eenmaal waren gezet, liet de daadwerkelijke uitvoering niet lang op zich wachten. Het grind werd afgegraven en toen daar zo'n grote zandvlakte lag, barste de blijdschap in de pleinbewoners los en mondde uit in een spontane voetbalwedstrijd waaraan iedereen kon deelnemen. Na afloop werd besloten dat de voltooiing van de reconstructie uitbundig gevierd zou worden. Er kwam plaveisel met parkeerhavens, er werden voortuintjes afgestapt en tussen de bestrating en de tuinen werden trottoirs aangelegd. Toen in augustus 1983 de werkzaamheden klaar waren, werden de stenen feestelijk nat gemaakt.

PLEINFEESTEN

De feestelijke inwijding van de bestrating van het Imminkplein vormde het begin van een traditie. Jaarlijks worden sedertdien pleinfeesten georganiseerd door de bewonersvereniging van het Imminkplein. Na de bescheiden opzet van het eerste feest, een provisorische muziektent en de biertap onder een parasol, kregen de organisatoren de smaak te pakken. Inmiddels is het pleinfeest een jaarlijks hoogtepunt geworden en zijn er ook al allerlei evenementen op touw gezet. De pleinjeugd heeft de brandweer en het politiebureau bezocht; men is wezen varen op een sleepboot en heeft geroeid op de Maarseveense plas-sen. Er is eens een hele zeskamp in elkaar gezet. Alles wat je samen kunt doen, wordt aangepakt, van barbecuen tot pannenkoeken bakken, van vliegeren tot het temmen van een rodeostier. En het geheim van het succes is dat iedereen die eind augustus thuis is, meedoet ...

Situatie in 2000. De tuintjes geven het plein een 'hofjesachtig' karakter hetgeen echter weer grotendeels wordt teniet gedaan door de volle parkeerplaatsen op het centrale plein.

BETON VOOR BOMEN

In de jaren 90 rukte rondom het Imminkplein en de aanpalende laagbouw aan de Poortdijk de nieuwbouw op. Dat begon met de hoogbouw van drie luxe appartementenblokken bij de Hooghe Waerd tussen de Poortdijk en de Frankrijkstraat. De intimiteit van het buurtje kwam verder onder vuur te liggen toen bij de kruising van de Poortdijk en de Utrechtseweg eveneens een meer verdiepingen tellend appartementencomplex verrees op een relatief kleine lap grond die jarenlang had braakgelegen. Met de privacy in de voortuinen van de bewoners aan de Poortdijk was het voorgoed gedaan. Een aantal huizen aan het Imminkplein ondervond eveneens gevolgen van deze nieuwbouw, want

Situatie in 2000. De structuur van de huisjes en het plein is bewaard gebleven evenals verscheidene 'orginele details'.

door de veranderde grondwaterstand kregen de bewoners wateroverlast in hun kelder. In het voorjaar van 1999 werden de bewoners van de Frankrijkstraat en de Poortdijk geconfronteerd met een volgend project, voorgesteld door de gezamenlijke kerken en een projectontwikkelaar, voor de bouw van een nieuw kerkgebouw met nevenruimten en appartementencomplex. Vooral de kolossaliteit van het project stuitte op grote bezwaren bij de omwonenden: op de begane grond de kerk waarboven drie woonlagen zijn gebouwd. De oppervlakte van het gebouw zou alle groen in de omgeving verzwelgen. En tenslotte is er bij voorbaat al te weinig parkeerruimte voor de auto's van de kerkgangers en de gebruikers van het multifunctionele centrum.

Als klap op de vuurpijl presenteerde de gemeente tezamen met de eigenaar van het tuincentrum en de projectontwikkelaar in het voorjaar van 2000 een bouwplan voor het terrein van het tuincentrum. De bouw

Situatie in 2000. Oprukkende bebouwing van massale omvang aan de Poortdijk bedreigen de kwaliteit, intimiteit en woonplezier van de huizen aan de Poortdijk en het Imminkplein. De bewoners lopen hiertegen te hoop.

van een appartementencomplex van twintig eenheden werpt zijn schaduw vooruit over de 100 jaar oude huisjes van de Poortdijk de monumentale villa van de notaris en het huis van de eigenaar van het tuincentrum. De bezwaren van de bewoners uit de naaste omgeving, alsook het Imminkplein laten zich raden. Met de bouwplannen van de kerk en projectontwikkelaar zal alle groen verdwijnen; door de hoogte van de gebouwen zal de laagbouw aan de Poortdijk permanent in de schaduw komen te liggen. De toename van het aantal bewoners gaat onafwendbaar gepaard met toename van verkeer en zal bijgevolg tot parkeerproblemen leiden. De privacy in de tuinen aan de Poortdijk en de Frankrijkstraat behoort voortaan tot het verleden en tenslotte valt te vrezen dat de bestaande bebouwing schade opnieuw zal ondervinden. Het mag duidelijk zijn dat de buurtbewoners aan de vooravond staan van een stevige discussie met de belanghebbende partijen.

CONCLUSIE

Bij de beschrijving van de ontwikkeling van het Imminkplein is niet gestreefd naar volledigheid, omdat dit de omvang van deze bijdrage verre te buiten gaat. Daarnaast staat het feit dat archieven en persoonlijke getuignissen veel van de geschiedenis prijsgeven, maar dat veel gebeurtenissen niettemin versluierd blijven.

Door de jaren heen hebben de pleinbewoners bij tijd en wijle perikelen

en strubbelingen gehad met hun huiseigenaar, de gemeente of andere instellingen. Dat komt in de beste buurten voor, maar het bijzondere aan het Imminkplein is dat de bewoners bijna altijd voltallig eenstemmig hun mening uiten. De betrokkenheid van de bewoners bij elkaar en bij hun buurt waaronder ook de Poortdijk gerekend moet worden is heel groot. Het is zinvol in dit verband te vermelden dat een aantal families al generaties lang op het plein wonen en dat deze families in de loop der decennia met elkaar verweven zijn geraakt. Dankzij die saamhorigheid kan de traditie van de pleinfesten jaarlijks worden voortgezet, maar klinkt protest ook luid en duidelijk. Dat is onlangs opnieuw gebleken nu de gemeente een bouwplan heeft ontvouwd voor het terrein dat nu het bedrijf de Blomhof toebehoort. Zolang het Imminkplein zal bestaan, is de geschiedenis niet voltooid en schrijft iedere dag historie bij.

NAWOORD

Met veel plezier hebben de onderzoekers gegevens en afbeeldingen verzameld over het Imminkplein. Dit is onder andere dankzij de bereidwillige medewerking van vele personen die wij graag willen noemen en bedanken: familie R.A.M. van Buuren, familie D. de Jong, de heer H.W. Luten, de heer P. Rison, de heer B. Schimmel, de heer D. Jonker en mevrouw S. Postma (Bewonersvereniging Europa-/Oranjekwartier.)

De werkgroep 'Imminkplein', Hans Jonkers, Ans van der Linden en Saskia Raue.

**Stichting
Historische Kring
IJsselstein**

Redactie:

B. Rietveld
Meerenburgerhorn 10
3401 CD IJsselstein
tel: (030) 688 74 74
email: bariet@knoware.nl

Druk:

Libertas, Bunnik

ISSN:

1384.704X

Uitgave: nr. 91, juni 2000

Voorzitter: J.C.M. Klomp
tel: (030) 688 28 52

Secretariaat: C.J.H. van Dijk-Westerhout,
Omloop West 42,
3402 XP IJsselstein,
tel: (030) 688 36 99

Penningmeester: W.J. van Vliet
J.W. Frisolaan 7,
3401 AX IJsselstein,
tel: (030) 688 16 60

Bank: Postbank. nr.: 4074718

Donateurs ontvangen het periodiek (4 uitgaven per jaar) en worden op de hoogte gehouden van de activiteiten. Nieuwe donateurs kunnen zich aanmelden bij de penningmeester waar tevens mutaties kunnen worden doorgegeven. Voor inwoners van IJsselstein is de bijdrage minimaal f 20,- (voor bedrijven f30,-). Voor hen die buiten IJsselstein wonen is de bijdrage resp. f 29,50 en f 39,50. Losse nummers, voor zover voorradig zijn à f 7,50 verkrijgbaar via het secretariaat. Voor dubbelnummers is de prijs f 10,-